

Jiří Tošner: Komunikace s dobrovolníky je příjemnější, než práce s rozhádanými manžely.

Po Sametové revoluci a pádu komunistického režimu v České republice se [Jiří Tošner](#) spolu s kolegy rozhodl založit v Praze [Národní dobrovolnické centrum HESTIA](#). Jeho cílem bylo motivovat lidi, stále ještě znechucené dobrovolně pracovními sobotami či [Akcemi Z](#), k dobrovolné pomoci druhým. „Zpočátku bylo obtížné vedení organizací přesvědčit, že dobrovolníci jsou pro ně potřební a užiteční,“ vzpomíná na začátky dobrovolnictví v České republice Tošner.

Stál jste v podstatě u zrodu organizovaného dobrovolnictví po převratu v České republice. Jak fungovala dobrovolná pomoc dříve, než existovala dobrovolnická centra?

To, že lidé více spolupracují a pomáhají si, má kořeny už v době národního obrození. I za totáče fungovalo neformální dobrovolnictví, tedy spíše sousedská výpomoc typu: *Pomůžteš mi opravit okapy, a já ti pomohu vyčistit studnu a potom půjdeme na pivo*. Také třeba pan farář, když se po mši loučil, pověděl někomu: *Zastavte se u paní Novákové, dlouho tu nebyla, možná jí není dobře, pomozte jí*.

Proč bylo podle vás důležité dobrovolnou pomoc institucionalizovat?

Podstatné to bylo pro zapojení dobrovolníků do organizací zabývajících se především sociální a zdravotní službou, kulturou či prací s dětmi a mládeží. Zpočátku ale bylo obtížné přesvědčit vedení organizací, že dobrovolníci jsou pro ně potřební a užiteční, i proto jsme pomáhali zakládat dobrovolnická centra, která získávala dobrovolníky, připravovala je na práci a zároveň přesvědčovala organizace, že jsou pro ně dobrovolníci pozitivní složkou.

Hledali jste tenkrát inspiraci v nějakých státech, ve kterých už byla organizace dobrovolníků na vyšší úrovni?

Ano, po Sametové revoluci jsme navštívili řadu zemí a seznámili se s tím, jak tam dobrovolnictví funguje. Bylo to například Holandsko a Rakousko, ale také Velká Británie, Skandinávské země i Amerika, odkud přijel finančník a filantrop [George Soros](#) a několik let rozvoj dobrovolnictví v České republice i v dalších zemích tehdejší [Rady vzájemné hospodářské pomoci](#) podporoval metodicky i finančně.

V jakých státech vidíte inspiraci pro rozvoj dobrovolnictví dnes?

Tomu se věnují programy mezinárodního dobrovolnictví, zejména z Národního institutu dětí a mládeže v programu [Erasmus+](#), ale i [ADRA](#), [INEX-Sdružení dobrovolnických aktivit](#), [UNICEF](#) a řada dalších.

Dobrá komunikace je základním pilířem dobrovolnictví

Vy jste vystudovaný psycholog. Propojil jste své psychologické znalosti s prací v oblasti dobrovolnictví?

Dobrovolnictví je především o komunikaci a vzájemném pochopení, a schopnost komunikace s kdekým byla základní znalostí a metodou práce rodinného terapeuta, kterou jsem dříve dělal. Kurzy dobrovolníků i koordinátorů dobrovolníků jsou především o navazování spolupráce, získávání důvěry, mapování motivace účastníků, a tedy obecně o komunikaci.

Věnujete se psychologii i nadále?

Ano, už jako manželský a rodinný terapeut jsem se zajímal o psychoterapii a supervizi a brzy jsem pochopil, že zpětná vazba formou supervizních setkání je pro dobrovolníky potřebná, i když zpočátku se všichni divili. Ptali se, k čemu je supervize dobrá a co to vlastně je, že něco takového nedělají ani pro zaměstnance, natož pro dobrovolníky. Dnes je supervize pro dobrovolníky i koordinátory již obvyklý proces.

Jakým způsobem lze lidi motivovat k dobrovolnictví?

Nejlépe vzájemným osobním sdílením zkušeností o dobrovolnictví mezi lidmi, ale určitě jsou také vhodné publikace, články a reportáže v médiích.

Může být takovou motivací třeba právě ocenění jejich práce, například oceněním [Křesadlo](#), které jste také založil?

Věřím, že může, na předávání ceny proto zveme všechny místní dobrovolníky. Předávání ceny Křesadlo má zároveň velký vliv na propagaci dobrovolnictví v kraji i v regionu. Do výběru dobrovolníků totiž zapojujeme i představitele měst, obcí a krajů, kteří následně cenu Křesadlo i předávají.

Dobrovolníků v České republice je více než milion

Kdo může být touto cenou oceněn? Jsou to pouze dobrovolníci registrovaní podle Zákonu o dobrovolnické službě?

Záleží vždy na organizaci, se kterou máme dohodu o způsobu výběru dobrovolníků i předávání Křesadel. Letos bude například udělování cen Křesadlo pořádat [Komunitní centrum Kontakt Liberec](#). S organizací se pak domlouváme, koho ve svém okolí osloví. Je také důležité, kolik nominací se nakonec sejde. Registrace dobrovolníků zde ale roli nehraje, také proto, že registrovaných dobrovolníků je řádově několik desítek tisíc a všech dalších dobrovolníků může být milion i více.

Zorganizoval jste několik celorepublikových konferencí o dobrovolnictví. Co je jejich cílem?

Bylo jich zatím celkem devatenáct, vždy s konkrétním dobrovolnickým tématem. Například tu poslední v Turnově spoluorganizovala ADRA a měla název **Dobrovolnictví na hraně**.

Konference také byly vždy místem setkávání a výměny zkušeností, zvali jsme vždy představitele státních institucí, krajů a obcí, neziskových organizací, dobrovolnických center a programů, odborníky ze všech oblastí praxe i studenty středních a vysokých škol a všechny, koho tato problematika zajímá. Opět to je metoda propagace dobrovolnictví pro všechny vrstvy společnosti.

Funguje v současné době spolupráce dobrovolnických center napříč Českou republikou?

Spolupráci mezi centry podporuje několik iniciativ. Již před mnoha lety jsme vytvořili neformální sdružení [Koalice dobrovolnických iniciativ](#), jejímž účelem je společná reprezentace dobrovolnictví, potom pro mentoringové programy také [Asociaci Pět P v ČR](#), která se nyní rozšířila na celostátní síť [Národní asociace dobrovolnictví](#), která spojuje dobrovolnické programy veřejně prospěšných organizací.

Mohli by k navázání spolupráce přispět Regionální dobrovolnická centra, která nově vznikají po celé republice?

Určitě ano, je to odvážný projekt Ministerstva vnitra, který si klade za cíl, aby po roce 2022 vznikla v celé ČR uznaná profesionální síť dobrovolnických center, což by také pomohlo k jejich zviditelnění i finanční podpoře.

Motivace k dobrovolnictví: štěstí i delší život

Mezi známými pořád slyším názor, že dobrovolnictví je skvělou aktivitou, ale jen pro mladé lidi. Myslíte si, že je reálné, aby se dobrovolnictví věnovali i lidé ve vyšším věku?

Zpočátku to byli opravdu zejména studenti, ale postupně se zapojovali i lidé středního věku, díky projektům firemního dobrovolnictví i takzvané *bílé límečky*, které už nebavilo jen sedět u počítače v kanclu. A přibývá i dobrovolníků seniorů nejen díky projektu **3G – Tři generace**, tedy adoptivní babičky a dědečkové, ale i dalších seniorů, kteří pochopili, že být užitečný prospívá kvalitě jejich života. A dokonce bylo vědecky prokázáno, že dobrovolníci žijí déle!

Co Vás osobně přivedlo k dobrovolnictví?

Už jako student jsem jezdil s dětmi na putovní tábory, kde komunikace s nimi byla to podstatné, proto jsem také šel studovat pedagogiku a psychologii na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. Po sametové revoluci mne ale zaujalo dobrovolnictví – takže trochu ironie – komunikace s dobrovolníky a jejich koordinátory je daleko tvořivější a příjemnější, než komunikace s rozhádanými manžely.

Vaše jméno je v Česku s pojmem dobrovolnictví úzce spjato. Jak byste popsal svou roli v rozvoji dobrovolnictví v České republice?

Nebyl jsem to pouze já, je zde řada dalších osobností z celé České republiky, ale i ze Slovenska, kteří se o rozvoj dobrovolnictví zasloužili. Je to opět o komunikaci a spolupráci

s řadou dobrovolnictví nakloněných lidí. Setkávali jsme se v 90. letech a uvažovali, jak dobrovolnictví vrátit do společnosti, která byla z totáče znechucená činnostmi, jako byly [Akce Z](#), či dobrovolné pracovní soboty.

Jaké oblasti dobrovolnictví patří v Česku mezi oblíbené?

To je těžké říci, protože převážná většina dobrovolníků je v oblasti neformálního dobrovolnictví, které není nikde evidováno, ale nejlépe se získávají dobrovolníci pro pomoc dětem.

Je podle Vás nějaká oblast, ve které se dobrovolníků nedostává?

To je opět těžko říci, snad jen tolik, že v několika zařízeních nám tehdy říkali šéfové: A budou nám dobrovolníci mýt okna, uklízet a vynášet odpadky? – pro tyto činnosti samozřejmě dobrovolníci příliš motivovaní nejsou.

Mám pocit, že co se týče sociální podpory, má dobrovolnictví v České republice velký úspěch, ale co třeba dlouhodobá, systematická pomoc přírodě?

I zde je určitě třeba pomoc. V posledních letech se situace pomalu zlepšuje, zejména vzhledem k stále více prezentované problematice sucha a kůrovce, takže přibývá zejména dobrovolníků, kteří vysazují stromy, či pomáhají v projektu [Uklidme Česko](#) a další.

V souvislosti s šířením viru Covid-19 se v Česku zdvihla velká míra solidarity i dobrovolné pomoci. Vidíte v tom potenciál, že lidé začínají dobrovolnictví vnímat jako něco přirozeného?

Vždy když došlo k nějaké krizi či katastrofě, probudili se lidé a pomáhali. V současné době jsou jich nespočetné davy, které se zapojují do řady činností. Doufejme, že je zde předpoklad, že toto pochopí i státní orgány, aby dobrovolnictví legislativně, metodicky i finančně více podporovaly.

Jiří Tošner

Jiří Tošner vystudoval psychologii a pedagogiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a mnoho let se živil jako psycholog a psychoterapeut v manželském i rodinném poradenství. Po Sametové revoluci se rozhodl změnit své působiště a věnovat čas rozvoji dobrovolnictví v České republice. V roce 1993 založil Nadaci pro rodinu při pražské rodinné poradně, která se v roce 1998 stala prvním Národním dobrovolnickým centrem s názvem HESTIA, jehož byl Tošner ředitelem. Rozvoji dobrovolnictví v České republice se věnuje do dnes, například prostřednictvím lektorství, supervize, ale také skrz oceňování dobrovolníků cenou Křesadlo.